

Получена: 05.10.2017 г.

Приета: 14.03.2018 г.

ЕМОЦИЈАТА В АРХИТЕКТУРНИЯ ОБРАЗ

Ан. Метева¹

Ключови думи: емоция, архитектурен образ

РЕЗЮМЕ

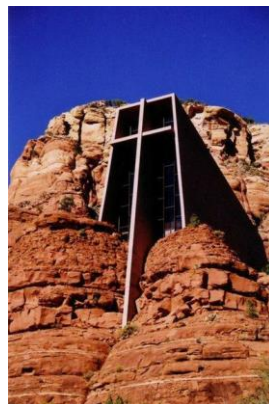
Още според древните философи емоцията се свързва с естетиката, а оттам и с изкуствата. Тя се е считала за най-отличителния белег на това, дали дадено произведение е предмет на изкуството, а всъщност тя е и основното гориво и импулс то да може да бъде създадено. Това е една тема, свързана не малко с душевността на човека, откъдето е съвсем естествено в основата ѝ да са човешките впечатления, реакции и настроения. Ето защо емоционалната архитектура е всяка, която може да е абсолютно хармоничната, тъй като е наслада за сетивата, или тази, която е в разрез, защото те озадачава и учудва. Тя е всяка, пред която си във възторг или те изпълва с радост, всяка, която те зарежда с някакво чувство или още повече – стъписва и поразява!

Емоционалната архитектура съществува още в Древността, но е известна и наречена с това име едва през XX век – 1953 г. от Матиас Гъориц. Доказано е, че посредством изразните средства на визуалните изкуства, изобразителни и неизобразителни (към които тя се причислява), като цвят, осветление, растер, материал, мащаб, форма и пространство се създават различни психо-физиологични усещания и настроения.

¹ Анастасия Метева, д-р арх., кат. „Жилищни сгради“, УАСГ, бул. „Хр. Смирненски“ № 1, 1046 София, e-mail: anny_meteva@yahoo.com

Фиг. 1. Експерименталния музей El Eco в Мексико

Фиг. 2. Chapel of the Holy Cross, Аризона

Фиг. 3. Веселата сграда в Такаяма, Япония

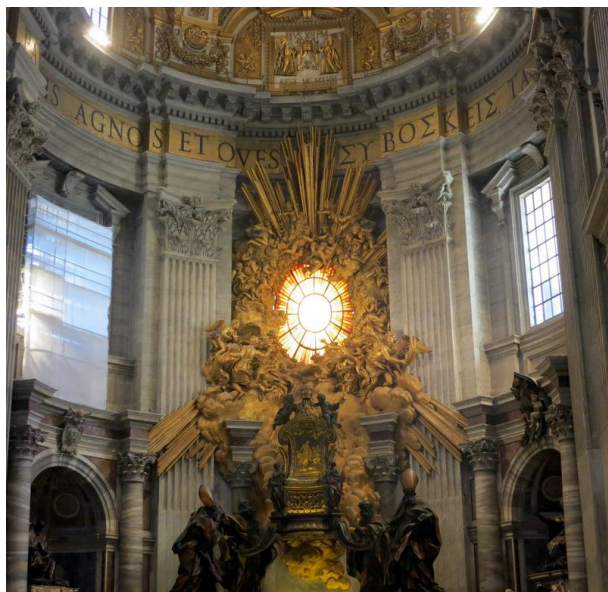
Една единствена висока, жълто оцветена стена в единия от ъглите на вътрешния двор на експерименталния музей El Eco в Мексико на мексиканския архитект Матиас Гъориц, приповдига не само погледа, но и настроението ни [1]. Изследвано е, че човек предпочита пространство, в което има нещо сбъркано, неправилно спрямо хармоничното, или както мексиканският архитект го нарича „харизматично грозно“ [1], но „с характер“ [1]. Нестандартно, дори до крайност объркващо, това, което го има и в храмовата архитектура на ислямския свят, както и в готическата катедрала, много повече би го развълнувало, отколкото напълно ясни и „калкулиран“ до точност образ. Капелата в Аризона не би била толкова изненадваща и запомняща се, ако не бе поставена в подобен контекст, спрямо който тя е доста чужда, но и контрастно допълваща го. Интересната и изненадваща съпоставка между скалистата естествена нагънатост и материал и геометричната пластика на сградата създават траен отпечатък и усещане. „Веселият“ образ на сградата в Такаяма, постигнат чрез балконите във формата на чаши в жизнерадостни цветове, поставя категоричен агент и създава настроение. Известно е, че на възприятията повлияват материалът, създаващ чувство за масивност/лекота, ажурност/затвореност, ново/старо, както и конструкцията, тъй като тя има пряко отношение към пространството. Мащабът също създава усещане, като дребният – чувство за уют и уединение. Огромният мащаб на пирамидите и на храмовата архитектура в Древна Гърция е неслу-

чаен, тъй като изразява предметяването на култа към Бога. Центричността на храмовата архитектура според Мила Иванова създава чувство, и то е на дистанцираност и мистицизъм. Огромният мащаб на откритите пространства и на амфитеатрите на Древен Рим изразяват и документират времето на зрелищни събития и въодушевление.

Докато архитектурата на Ренесанса е една застинала хармония за възприятията, то съвсем по друг начин въздействат извитите развълнувани фасади на Барока, контрастните съчетания между конвексни и конкавни обеми, между остри и извити форми, между светлото и тъмното.

Фиг. 4. Фонтанът ди Треви в Рим

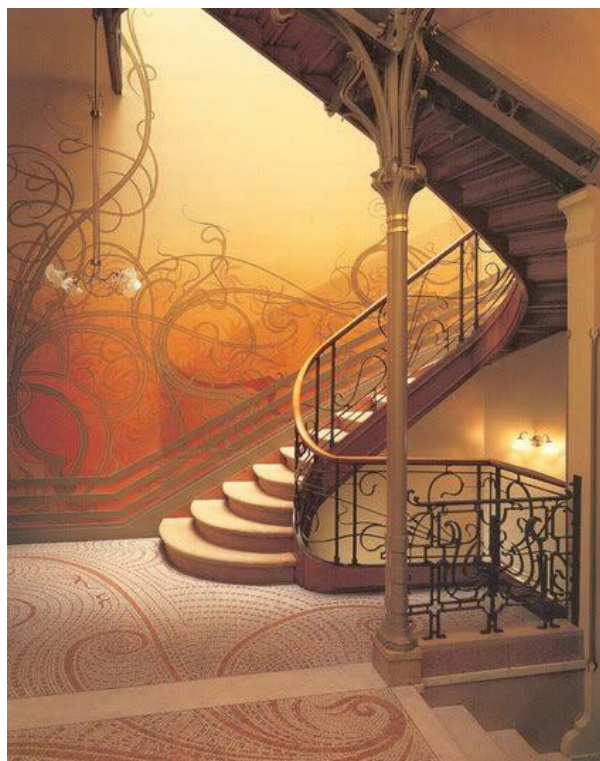

Фиг. 5. Престолът на Св. Петър на Лоренцо Бернини

Водните струи на фонтаните и изкуственото осветление, съчетани със силно развълнуваните скулптури, създават пълнота на цялостния емоционален образ. Вплъщават се в материя религиозните страсти и това е стилът на дълбочината и емоцията, проникнати в израженията на застиналите статуи. Използваните наситени цветове, съчетанието между светлината и мрака засилват контрастните съчетания, страстта и драматизма.

Фиг. 6. Сграда в стил Ар Нуво, Рига, Латвия

Фиг. 7. Къщата Тасел на Виктор Орта, Брюксел, считана за първата сграда на Ар Нуво

Фиг. 8. Интериорен дизайн в стил Ар Нуво на Elsie de Wolfe в къщата на Марлене Дитрих, Холивуд, живяла там през 30-те

Фиг. 9. Спалня с балдахин

На границата между историцизма и модернизма, при Сецесиона се усеща аристократизъм, приглушеност, но и меланхолия. Цветовете са пастелни маслено-зелени, гълъбово-сини, тъмно златни, пепеливи. Извивките са камшичени, линиите – лъкатушещи, формите – аморфни, асиметрични, преливащи. Стилът е познат с това, че е емоционално зареден, но изразяващ не сладникавостта, приветливостта и кокетно-интимния характер, характерен за Рокоото, а носталгия и тъга, както и друг тип нежност и женственост.

Фиг. 10. Помпена станция на „Островът на кучетата“ Лондон

Фиг. 11. Къща в Ню Касъл Каунти, Робърт Вентури

При постмодернизма е характерна иронията и шегата в образа. За тази цел се използват преоразмерени колони, еkleктични съчетания, преоразмерени прозорци, ярки цветове.

Фиг. 12 и 13. Happy Rizzi House, Брауншвайг, Германия – „Най-щастливата къща в света“ [3], е творение – атракция на германския архитект Конрад Клоствър и американския художник в стил поп-арт Джеймс Рици

Живописното изграждане в поп-арт в съчетание с интересната игра от отвори създава живот и динамика на огромния скучен обем и определено настроение на преминаващите. По подобен начин въздейства и къщата с покрив, забит в монотонния, трудно определим като форма, обем на музея за модерно изкуство във Виена. Третиран в друга пропорция, цветово, вид и подредба на прозорците, и изразяващи устойчивост, интересните къщи в Нова Зеландия не биха били определени като едни от най-странните сгради на света.

Фиг. 14. Puzzling world, Нова Зеландия

Фиг. 15. Музеят за модерно изкуство във Виена

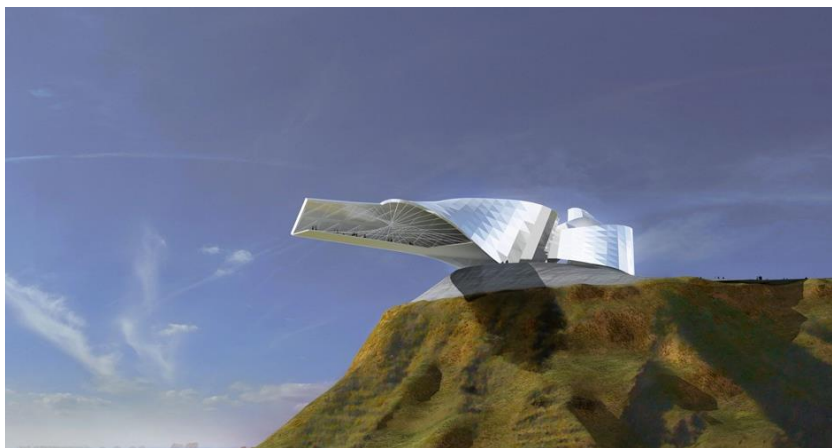
Стильът, чийто девиз е: „формата следва фантазията“ и е израз на „невъзможното“ според Жак Дерида, е Деконструктивизмът. Негови основни похвати са излизането извън правата линия и ортогоналния растр, наклонените, под ъгъл, пресичащи се, както и свличащи се форми, или т.нар. „чекмеджета“, създаващи чувството за нещо незавършено, олекотяващо или разпадащо се. От примерите на Кооп Химмелблау като че ли се усеща природната стихия на турнадото, силата в усукването на формите, неяснотата на архитектурния изказ. Като че ли погледът не може да обхване формата, тя го изненадва и учудва от всеки ъгъл. Съответният контекст, в който са поставени музеят за изкуства Strongoli и покривната конструкция, спрямо който те ясно контрастират, създават изумление и стъписване. Силно начупеният и с неясна форма покрив, използването на видима конструкция, толкова чужда за сградата, която надстроява, определено кореспондират още с Питагоровите теории за хармонията и символиката на числата, според които изкуството трябва да учудва, а не да дава готови „разрешени въпроси“ [5] или да представява една „успокоена завършеност“ [5].

Фиг. 16. BMW Welt, Мюнхен

Фиг. 17. Интернационалният конферентен център в Далиан, Китай

Фиг. 18. Арт Музеят Strongoli в Калабрия, Италия

Фиг. 19. „Премоделираният покрив“ на Кооп Химелблау във Виена

В съвременното се говори за иконична архитектурна форма. В нейната основа това е обобщеният, изразен чрез ясни штрихи, категоричен запомнящ се образ. Тези сгради са развързка в средата и формират градоустройствения силует. Често примери за иконична архитектура са високите сгради – кулите и небостъргачите (Бурдж Халифа, Дубай, Малмьо, Швеция, телевизионната кула в Шанхай и мн. други). Тук архитектурната форма борави единствено със своите изразни средства. Като неизобразително и абстрактно изкуство, тя не изобразява нещо конкретно, но създава емоция, която с думи не може да бъде описана, а може да е поразителна и разтърсваща. От основно значение е ясната и лаконична форма в план, както и как тя се изразява или трансформира във височина. Практиката е доказала, че компактният план и пропорцията между сравнително тясна основа и издължен във височина силует въздействат хармонично на възприятията и създават запомнящ се образ. Въздействието на нощното осветление е важно и за неговото категорично присъствие и през нощта.

Фиг. 20. Бурж Халифа, Дубай

Категорична доминанта, с извисена, изгъняваща прогресивно форма с остър връх, Бурж Халифа пронизва нощното небе и създава картина, която определено спира дъха.

Емоцията в архитектурния образ може да бъде постигната чрез всички изразни средства на архитектурния език (форма, обем и пространство) и чрез всички принципи (разнообразие, пропорции, равновесие или нарушение на равновесието, единство или нарушение на единството) и елементи на композицията (материал, цвят, светлина и осветеност, мащаб и др.), вписването в средата, както и ако сградата е изненадващо чужда. В „изграждането“ на емоцията може активно да участва както живописното изграждане, така и скулптурната форма, изразяваща емоция, или представляваща символ или абстрактна идея. Емоционалната архитектура създава чувство, но и атмосфера, тя е не толкова застинала метафора, колкото жива въздействаща енергия.

ЛИТЕРАТУРА

1. <http://www.faena.com/aleph/articles/emotional-architecture-about-the-feeling-of-things/>.
2. <http://zhelevamartins.com/2013/11/24/%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%86%D0%B8%D1%8F-%D0%B8-%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BB/>.
3. <http://testing.kmeta.bg/bg/news/6/rizzi-house-naj-shtastlivata-kashta-v-svetan-snimki.html/>.
4. <http://www.carusostjohn.com/text/towards-an-architecture-of-emotions/>.

5. <http://www.beinsadouno.com/статии/d0b0d181d182d180d0bed0bbd0bed0b3d0b8d18f-d0bdd183d0bcd0b5d180d0bed0bbd0bed0b3d0b8d18f/хармонията-на-питагор-символика-на-числата-r285/>.

Източници на илюстрациите:

Фиг. 1. <https://www.pinterest.com/pin/175570085446806833/>.

Фиг. 2. <http://www.bis.bg/albums.php?p=view&mid=3593579&page=1>.

Фиг. 3. <http://www.neznam.bg/%D1%82%D0%BE%D0%BF-10-%D0%BD%D0%B0-%D0%BD%D0%B0%D0%B9-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D1%82%D0%B5-%D1%81%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%B4%D0%B8-%D0%B2-%D1%81%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%B0-i-%D1%87%D0%B0>.

Фиг. 4. <http://bulgariatravel.bg/ex.php?no=63>.

Фиг. 5. http://sanctusbulgaria.blogspot.bg/2012/10/blog-post_29.html.

Фиг. 6. <http://zhelevamartins.com/2013/11/24/%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%BE%D0%B7%D0%B8%D1%86%D0%B8%D1%8F-%D0%B8-%D1%81%D1%82%D0%B8%D0%BB/>.

Фиг. 7. <http://359style.bg/stila-t-setsesion-v-interiora/>.

Фиг. 8. <http://359style.bg/stila-t-setsesion-v-interiora/>.

Фиг. 9. <http://359style.bg/stila-t-setsesion-v-interiora/>.

Фиг. 10. <https://architecture.knoji.com/postmodern-architecture-radical-eclecticism/>.

Фиг. 11. <http://nccart.blogspot.bg/2015/06/post-modernism.html>.

Фиг. 12. и фиг. 13. <http://testing.kmeta.bg/bg/news/6/rizzi-house-naj-shtastlivata-kashtav-sveta-snimki.html/>.

Фиг. 14. <http://webhotel.blog.bg/turizam/2009/11/04/50-te-nai-stranni-sgradi-v-sveta-chast-i.429280>.

Фиг. 15. <http://www.bis.bg/albums.php?p=view&mid=3593579&page=1>.

Фиг. 16. <http://www.designmadeinaustria.com/project/bmw-welt/>.

Фиг. 17. <https://dunedinstadium.wordpress.com/tag/dalian-china/>.

Фиг. 18. Арт Музеят Strongoli в Калабрия, Италия.

Фиг. 19. <https://www.pinterest.com/pin/150026231307882044/>.

Фиг. 20. <http://fafka.ru/samoe-visokoe-zdanie-v-mire-burj-dubai/>.

EMOTION IN ARCHITECTURAL IMAGE

An. Meteva¹

Keywords: *emotion, architecture*

ABSTRACT

Since antiquity emotion has been related to esthetics, therefore – to all arts. It has always been considered the prime sign of art – in fact it is the basis and the main impulse in order the piece of art to be created. This topic has to do with human soul, therefore – with its impressions, reactions and moods. That is why emotional architecture is every architecture that could be absolutely harmonious because it is a pleasure for all senses, or every architecture which contradicts because it is surprising and arouses questions. It is every architecture in front of which you are full of joy or respect, or of even stronger emotion!

¹ Anastasia Meteva, Dr. Arch., Dept. “Residential Buildings”, UACEG, 1 H. Smirnenki Blvd., Sofia 1406, e-mail: anny_meteva@yahoo.com